

TEMA
ROT-PRiset

Det är jätteviktigt
att vi tar vara på de
byggnader som
existerar

MARK ISITT,
ORDFÖRANDE FÖR
ROT-PRISJURYN

FORTSATT KLIMATFOKUS VIKTIGT

Beställaren måste prioritera hållbarhets-
aspekterna även i kristider, anser Emma
Bonnevier på Byggföretagen.

SIDAN 2

ROT INBJUDER TILL NYTÄNKANDE

Möt Klas Ruin, arkitekten i projektet som
vann ROT-priset 2023. »ROT-sektorn är
vår tids plats för innovation«, säger han.

SIDAN 6

VEM BLIR ÅRETS ROT-PRISVINNARE?

Här är de fem objekt som nominerats till
ROT-priset i år. Vinnaren presenteras i
Stockholms Kulturhus den 17 maj.

SIDAN 8

1

Har ROT-sektorn påverkats av den rådande lågkonjunkturen?

– Den svaga konjunkturen påverkar många företag i hela bygg- och anläggningsbranschens värdekedja. Framförallt småföretagen är känsliga för likviditetsstörningar, och svagare efterfrågan gör att de helt enkelt inte får in tillräckligt med pengar för att täcka löpande utgifter. Många av dessa företag är verksamma i ROT-sektorn.

2

Påverkar lågkonjunkturen företagens möjligheter att arbeta med sin klimatpåverkan?

– Alltfler företag inser att klimatomställningen är en förutsättning för långsiktig lönsamhet och konkurrenskraft. Företag inom byggsektorn trappar inte ner sina klimatambitioner, men det finns förstås en risk att lågkonjunkturen leder till att det blir för mycket fokus på lägsta pris i upphandlingar och inköp. Därför har beställare ett ansvar att prioritera hållbarhetsaspekterna. En annan risk med konjunkturläget är kompetensförsörjningen, nuvarande varsel och konkurser lägger krokben för klimatomställningen eftersom värdefull kunskap och kompetens riskerar att behöva lämna branschen.

3

Vad är nästa steg för alla företag som har gjort Färdplanens klimatkartläggning?

– Implementering och genomförande! Alla företag som har skaffat sig kunskap om vilka utsläpp ens verksamhet eller projekt resulterar i tittar nu på vilka åtgärder som kan genomföras. Här kan det statliga stödet *Klimatklivet* och *Klimatpremien* hjälpa till med finansiering så att fler åtgärder kan genomföras.

4

ROT-avdraget höjs tillfälligt under 2024, vad tror du att detta kommer att få för effekter?

– Det är bra att RUT- och ROT-avdraget separeras från varandra och att beloppsgränsen höjs till 75 000 per år. Men vi hade gärna sett en högre procentsats för den arbetskostnad som får dras av, och utan den förändringen tror vi att reformen får begränsad effekt när det kommer till att vända byggkrisen.

5

Varför är det viktigt med att ROT-avdraget finns?

– Vi ser att ROT-avdraget minskar hushållens inköp av svarta byggnads- och hantverksarbeten och främjar sund konkurrens på byggmarknaden. Att de seriösa aktörerna gynnas är en högst prioriterad fråga också utifrån ett hållbarhetsperspektiv. □

TEXT: NICOLE KLING

5

SNABBA MED
EMMA BONNEVIER

**KLIMATPOLITISK EXPERT
PÅ BYGGFÖRETAGEN**

FOTO: ROSIE ALM

FOTO: ISTOCK

KORT OM ROT-AVDRAGET

ROT-avdraget är en skattereduktion som kan nyttjas av privatpersoner som anlitar hantverkstjänster i sin bostad. Avdraget kan göras för arbetskostnader men inte material- och resekostnader. Varje person som är delägare och bor i bostaden får använda avdraget, under förutsättning att man betalat tillräckligt med skatt under året.

S:t Paulskyrkan – strålande exempel på ROT-prisprojekt

Förra årets vinnare – S:t Paulskyrkan – kombinerar nytänkande, tradition och hållbarhet. På begränsad yta har omgestaltningen både vridit kyrkorummet med imponerande kreativitet och skapat en socialt hållbar plats. Genom att stöpa om en utdaterad byggnad till en öppen och välkomnande miljö har projektet inte bara uppfyllt dagens krav på byggnadsteknik och installationer, utan även vävt samman kyrkans ursprungliga syfte med samtida behov. Med respekt för det ursprungliga utförandet och fastighetens historia har kyrkans kvaliteter kombinerats med modern funktionalitet. Detta är ett strålande exempel på ett ROT-projekt som förvandlat en gammal och uttjänt byggnad till något användbart och relevant i dagens samhälle.

MARLENE WIBERG, ORDFÖRANDE FÖR ROT-UTSKOTTET

TILLFÄLLIGT HÖJDA ROT-AVDRAG FÖR 2024

Från och med 1 juli 2024 höjs ROT-avdraget tillfälligt från 50 000 kr till 75 000 kr per år och person. Förslaget syftar till att öka efterfrågan på ROT-arbeten (det vill säga reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad) under en period då efterfrågan på övriga bygg- och anläggningsarbeten bedöms minska.

– Vi befinner oss i ett besvärligt ekonomiskt läge där många företag pressas hårt av inflationen. Detta drabbar inte minst byggsektorn som möter ökade priser och minskad efterfrågan, säger finansminister Elisabeth Svantesson.

KÄLLA: WWW.REGERINGEN.SE

ROT-PRISET - PRISUTDELNING 17 MAJ I KULTURHUSET - LÄS MER SIDORNA 6, 7 och 8

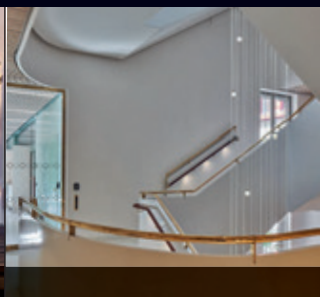
NOMINERADE 2024

HORNSBERG 10

HÖGALIDSKYRKAN

KV ROSENBAD

TEKNISKA
NÄMNDHUSET

VEIDEEKES
HUVUDKONTOR

Den byggda miljön påverkar oss i hög grad, och vi måste våga ställa oss frågan om husen påverkar oss på ett positivt eller negativt sätt.

»RENOVERINGAR ÄR OFTA SOCIALT BETINGADE«

Mark Isitt beskriver sig själv som välgörande bråkig. Med en bakgrund som journalist snarare än skolad arkitekt kan han bidra med ett uppfriskande utifrånperspektiv. Av just den anledningen fick han frågan om att bli ROT-prisjuryns nya ordförande, ett uppdrag han först tackade nej till.

MARK ISITTS VURM för arkitektur kommer ur ett starkt samhällsintresse, eftersom han menar att arkitektur är den konstform som starkast knyter an till samhället. Sedan 2019 är Mark bosatt i Köpenhamn och har i och med detta reflekterat över på vilket sätt grannländernas huvudstäder är olika.

– Den byggda miljön i Stockholm och Köpenhamn skiljer sig åt på många sätt. Köpenhamn är programmerat för att skapa umgänge, medan Stockholm är mer inriktad mot effektivitet. I Danmark färgar bristen på yta diskussionen kring arkitektur och byggande, här måste man vara ännu mer eftertänksam innan man sätter spaden i marken.

LIKSOM I SVERIGE är frågan om återbruk på allas läppar i Danmark och Mark Isitt är övertygad

om att ROT-sektorn kommer att bli allt viktigare. När Mark fick frågan om att bli ROT-prisjuryns nya ordförande tackade han först nej med motive- ringen att han inte är »ordförandetypen«; att han snarare ser sig som den som sitter längre bak i klassrummet och är lite ifrågasättande.

– När jag meddelade mitt beslut fick jag förklarat för mig att det främst handlar om att ingå i en arkitekturintresserad grupp, och att min energi uppfattades som välgörande. Det är ju ett ädelt sammanhang att ingå i, så jag ändrade mig, skrattar Mark Isitt som specificerar denna energi som anarkistisk konservatism, eller ett slags välgörande bråkighet.

I TAKT MED ATT alltfler har insett nödvändig- heten i att renovera på ett ekologiskt hållbart sätt

KORT OM MARK ISITT

KARRIÄR I KORTHET: Har skrivit om arkitektur, design och stadsplanering sedan 1989. Tidigare chefredaktör för tidskriften Forum, arkitekturkritiker på Göteborgs-Posten, programledare för Stadsinspektionen i P1 och för Grand Designs Sverige på TV4.

BOSTAD: 1800-talslägenhet i stadsdelen Indre by i Köpenhamn (mot-svarande Stockholms Gamla stan).

INTRESSEN: Musik, framförallt jazz. Går ofta och gärna på konsert.

BYGGNAD SOM HAR GJORT STORT INTRYCK PÅ MIG: Guggenheimmuseet i New York.

OVÄNTAD FÖRMÅGA: Jag är exceptionell på att packa.

PORTRÄTT OCH OMSLAG: JAKOB DAHLSTRÖM
GUGGENHEIMMUSÉET: ISTOCK

menar Mark Isitt att vi kommer att behöva göra en mental resa med avseende på skönhetsideal.

– När vi återbrukar mer kommer vi, lite slarvigt uttryckt, få fulare miljöer. Vi kommer att behöva lära oss att leva med att vi inte kan ställa krav på att allt ska vara top notch. Är vi beredda att göra det? frågar han sig.

Allt inom ROT-sektorn är som bekant inte hållbart. Okynnesrenoveringar är fortfarande ett problem som Mark tror beror på att vi ofta tillskriver renoveringar ett alltför starkt symbolvärde – att de får representera ett annat sätt att leva.

– De rivningar vi gör är ofta socialt betingade, att vi inte riktigt kan identifiera oss med det där gamla köket eller vad det nu kan handla om. Om vi var bättre skolade i vad det där är för kök eller under vilken tid byggnaden är uppförd, så kanske vi skulle visa det lite större respekt, resonerar han.

NÄR MARK ISITT ANALYSERAR de senaste årens turbulens i form av såväl krig, som pandemi och klimatkris ser han att detta har påverkat ROT-sektorn – oron i världen har väckt en längtan efter trygghet, vilket ökat viljan att ta vara på det byggda arvet.

– Man har förstått att byggnader är oerhört trög materia: de står i hundratal år om vi förvaltar dem väl. Det är jätteviktigt att vi tar vara på de byggnader som existerar i så hög grad som möjligt, men med det sagt vill jag understryka att det också är viktigt att bygga nytt. Vid varje bra nybyggnation

bygger vi inte bara tak över människors huvuden, vi bidrar också till en framtidstro.

När det handlar om det omdiskuterade fenomenet rivning av hus vill Mark Isitt nyansera bilden av att detta alltid skulle vara fel, och menar i stället att det finns fall där rivning är befogat.

– Miljonprogramsområden till exempel. Jag tycker inte att man ska hymla om att den arkitekturen är den billigast tänkbara, att kvantitet gick före kvalitet. Den byggda miljön påverkar oss i hög grad, och vi måste våga ställa oss frågan om husen påverkar oss på ett positivt eller negativt sätt. I de fall svaret är negativt tycker jag att man ska erkänna sitt misstag och göra om och göra rätt.

TROTS ATT MARK ISITT i sin roll som programledare för Grand Designs Sverige följer människor som bygger sina drömhäus hade han fram tills nyligen själv aldrig renoverat. Först nyligen, vid 57 års ålder, har han renoverat kök och badrum i 1800-talslägenheten i Indre by – något han skämtsamt beskriver som »vuxenpoäng«. Samtidigt känner Mark en stolthet över att han och hans familj har haft förmågan att acceptera den befintliga standarden i de bostäder de har levt i.

– Jag tror att vi generellt måste försöka att vara beredda att nöja oss med lite mindre. Med mer kunskap om vilka miljöer vi bebor tror jag att vi bättre kan se värdet i det befintliga. □

TEXT: NICOLE KLING

ROT-SEKTORN är vår

S:t Paulskyrkan vid Mariatorget har byggts om och blivit Stockholms Stadsmissions nya nav i storstaden. Den komplexa renoveringen krävde en tydlig rumslig idé och tack vare den löstes såväl tillgänglighet som tekniska funktioner på ett naturligt sätt. För detta belönades projektet med ROT-priset 2023.

Många människor ska kunna vistas i kyrkan samtidigt, och även sova i den vid extremt vinterväder, så det krävdes en välfungerande FTX-lösning.

KLAS RUIN FRAMHÅLLER vikten av professionell projektledning inom avancerade ROT-projekt och är glad över att han fick Stadsmissionen att anlita Kyrkans fastighetssamverkan (KFS), en inomkyrklig projektledningsorganisation. Ombyggnationen av S:t Paulskyrkan innebar en hel del byggnads-tekniska utmaningar.

– Teknik, tillgänglighet och myndighetskrav kring säkerhet och utrymning ligger i botten för en radikalt ny planlösning. Frågan om tillgänglighet blev förhöjd med tanke på verksamhetens målgrupp. Jag är väldigt nöjd över att alla installationer blev så självklara och inte onödigt synliga, säger han.

KLAS RUIN BRINNER FÖR begreppet levande kulturarv, att verksamheter ska få fungera och inte omöjliggöras av antikvariska regelverk. Han menar att dessa måste tillåta ombyggnad, där varsamhetskravet balanseras mot sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarhetsmål. Kulturarvet måste vara ett levande arv för att inte långsiktigt hotas.

– ROT-sektorn är intressant eftersom det är vår tids plats för innovation. Vid ombyggnationer av arkitektoniska kulturarv ställs höga krav på kvalitet, hantverk, teknik och långsiktig ekonomi och det vässar alla konsulter som är med. När den här

GRUNDFÖRUTSÄTTNINGEN VAR en kyrka bestående av två rum; ett rektangulärt långhus och en stödjande lågdel med en liten vindsvåning. Ombyggnationen var genomgripande och innebar bland annat att kyrkorummet förkortades och vreds 180 grader, fem travéer förvandlades till ett kvadratisk torg med gallerivåningar i båda kortändorna där flera rum tillskapades. Vad gäller klimat och ekonomi är kyrkan nu rustad med ett hundraårsperspektiv från grunden och upp till taket.

– Många förstår inte vad som har gjorts när de kommer in, miljön framstår som relativt självklar. Att lyckas föra in så pass mycket modern teknik utan att den skriker om sin närvaro är krävande. Vi ville inte att ombyggnationen av kyrkan skulle handla om dramat mellan det gamla och nya, säger Klas Ruin, ansvarig arkitekt på Spridd, och fortsätter:

– Det här är en byggnad som behöver kunna leverera hårt, fylla många olika funktioner och samtidigt vara både ombonad och robust. Vi gjorde en noggrann analys av de gamla ventilations-systemen från när kyrkan uppfördes på 1870-talet, och insåg att vi inte kunde använda oss av dem.

Byggherre/fastighetsägare

Stockholms Stadsmission

Byggentreprenör

M3 Bygg AB

Arkitekt

Spridd AB

tids plats för innovation

typen av projekt blir ambitiöst planerade skulle jag säga att de ligger i framkant för vad byggmästarna, beställare och olika yrken inom bygg kan åstadkomma.

FÖR SPRIDD VAR ROT-PRiset en dröm som gick i uppfyllelse, särskilt med tanke på att det prisade projektet utgör en publik plats mitt i Stockholm: »Vi har fått vara med och skapa en årsring i stadens offentliga miljö som vi dessutom blir uppmärksammade för«. Klas Ruin menar att ROT med tanke på ökande krav på hållbarhet blir allt viktigare, och ser med förskräckelse hur hus fortfarande rivs helt i onödan.

– Vi ställer väldigt höga krav på byggnader i dag, och om man vill riva ett hus så argumenterar

man för att det inte lever upp till dessa. Ibland måste man kanske göra avkall på några av kraven för att på ett kreativt sätt kunna återanvända byggnaden, säger han och tillägger:

– Under hela efterkrigstiden har vi levt i en vurm för nybyggnation, teknik- och produktutveckling. Det har gått för fort och nu kommer baksällan i form av att vi har slängt historien och förbrukat alldeles för mycket energi. Pendeln har svängt, numer är inte ROT en sekunda uppgift. Det är en arena där vi provas om vi klarar av att leva upp till de nya samhällskraven om att inte slänga, inte riva, återanvända och vara tekniskt och gestaltungsmissigt innovativa. □

TEXT: NICOLE KLING

1 Klas Ruin ingår i årets ROT-prisjury och tar över stafettpipen efter fjolårets vinnande arkitekt.

FOTO: ANTONIUS VAN ARKEL

2 Utvändigt är kyrkan restaurerad i sin helhet. Ett nytt entrétorg med fasta ekmöbler blir en förlängning av Mariatorgets publika miljö.

FOTO: JOHAN DEHLIN

3 Den nya matsalen med platsbyggd inredning och konstverk i form av en väggmålning i al secco-teknik av Stina Wirsén.

FOTO: JOHAN DEHLIN

4 Det invändiga kyrk-torget med omgivande gallerier är byggnadens medelpunkt. Nya och befintliga byggnadselement samverkar till en ny helhet.

FOTO: JOHAN DEHLIN

KORT OM ROT-PRISVINNAREN 2023

S:t Paulskyrkan uppfördes av landets första metodistförsamling och huserar Stockholms Stadsmissions mötesplats vid Mariatorget. Då tillbyggnad av kyrkan ansågs innebära för stora negativa konsekvenser inriktades istället projektet mot att tillföra nya rum. Exteriört beslutades att så långt som möjligt återställa det ursprungliga; skiffertaket och takryttaren har gjorts om enligt originalutförande i fråga om mönster och beslagning, och den återställda färgsättningen framhäver fasadens arkitektur och ornamentik. Interiört har de omfattande förändringarna präglats av ett förhållningssätt där den historiska utformningen varit vägvisande för exempelvis färg- och materialval. Målsättningen har varit att bibehålla den sakrala kvaliteten och samtidigt hitta ett nytt passande tilltal som också flödes- och funktionsmässigt bättre nyttjar byggnadens förutsättningar.

NOMINERADE TILL ROT-PRISET 2024

HORNSBERG 10

FOTO: JON BUSCALL

Beställare	Castellum
Arkitekt	BSK Arkitekter AB
Byggentreprenör	Reomti Bygg AB
Adress	Lindhagensgatan 133, Stockholm

HÖGALIDSKYRKAN

FOTO: ANDERS BOBERT

Beställare	Högalids församling
Arkitekt	Witte Sundell
Byggentreprenör	In3prenör
Adress	Högalids kyrkväg 11, Stockholm

KVARTER ROSENBAD

FOTO: JOHAN ELDRÖT

Beställare	Statens fastighetsverk
Arkitekt	Ahrbom & Partner
Byggentreprenör	Arcona AB
Adress	Strömgatan, mfl adresser, Stockholm

TEKNISKA NÄMNDHUSET

FOTO: CAROLINE BERG

Beställare	Fastighetskontoret Stockholm Stad
Arkitekt	PE Teknik & Arkitektur
Byggentreprenör	Skanska Sverige AB
Adress	Fleminggatan 4, Stockholm

VEIDEKKES HUVUDKONTOR

FOTO: RYNO QUANTZ

Beställare	Fabege
Arkitekt	BSK Arkitekter AB
Byggentreprenör	Veidekke
Adress	Svetsarvägen 12, Sundbyberg

OM ROT-PRISET

ROT-priset instiftades av Stockholms Byggmästareförening 1990. Priset ges till det projekt där beställare, arkitekt och byggentreprenör bäst tillvaratagit byggnadens särdrag och kvaliteter samt tagit hänsyn till långsiktig hållbarhet beträffande ekonomi, miljö och sociala faktorer.

FOTO: RYNO QUANTZ